

Kunnat uudistavat työllisyyspalvelut vuodenvaihteessa

PUHEENVUORO

Vuoden lopussa päättyy valtion vastuu työllisyidenhoitoon liittyvistä palveluista. Järjestämisvastuu siirtyy kuntien muodostamille työllisyysalueille.

Pohjois-Pohjanmaan kunnat ovat muodostaneet kolme työllisyysaluetta: Oulun, Raahen ja Ylivieska-Kalajoki-Nivala -työllisyysalueet. Kuusamo ja Taivalkoski liittyvät Kainuun työllisyysalueeseen. Tuleva muutos vaikuttaa pieneltä verrattaessa hyvinvointialueiden uudistukseen. TE-uudistuksessa kuntiin siirtyy runsaat 300 työntekijää sekä useita kymmeniä viranomaistehtäviä.

Työllisyidenhoidon kuntakokeiluissa Oulussa, Raahessa ja Ylivieskassa lähikuntineen on työskennellyt lähes 150 henkilöä. Kuntakokeilut ovat rahoittaneet toimintansa ja palvelunsa suurelta osin valtion budjettirahoituksella. Kuntakokeiluiden ulkopuolisissa kunnissa työllisyidenhoidon henkilöstöä on ollut huomattavasti vähemmän. Vaikka henkilöstöä siirtyy kuntiin useita satoja henkilöitä, kaikkiin kuntiin ei saada valtiolta siirtyviä henkilöitä eikä tarvittavaa osaamista.

Kuntien työllisyyspalveluiden

JOUNI KORHONEN
projektipäällikkö,
Pohjois-Pohjanmaan
TE2024-hanke,
Pohjois-Pohjanmaan
liitto

henkilöstömitoituksen suunnittelussa kannattaa vilkaista myös kuntakohtaisia Tilastokeskuksen väestöennusteita lähivuosille. Lyhyillä väestöennusteilla on taipumusta toteutua hyvin.

Tähän asti kuntien työllistämisen tavoitteina ovat olleet ensisijaisesti pitkään työttömänä olleet henkilöt. Kunnat ovat hakeneet heille suoraan yrityksistä työmahdollisuuksia. Yritykset ja työnantajat ovat edelleen työllisyysalueiden keskeisimpiä yhteistyökumppaneita. Kunnan työllisyyspalvelut tarjoavat jatkossa osaavaa työvoimaa ja osaamisen kehittämistä kaikkiin yritysten tarpeisiin.

Kunnat tuntevat alueensa yritykset. Niillä on myös kykyä räätälöidä työllisyyspalvelut paikallisiin olosuhteisiin sekä hyödyntää muita alueen verkostoja.

Työ- ja elinkeinotoimisto on tuottanut palveluita työllisyidenhoitoon koko maakunnan alueella. Määrärahat ovat tulleet suoraan valtion budjetista. Osa työllisyidenhoidon tehtävistä on määritetty lakisääteisiksi. Kuntatalouden näkymät ja työllistämisen ehtojen kiristymiset huomioiden kunnat joutuvat priorisoimaan työllisyyspalveluitaan ensisijaisesti lakisääteisiin palveluihin.

Kokonaan oma lukunsa ovat säännöksissä mainitut, työllistymisen tueksi hankittavat harkinnanvaraiset ostopalvelut. Nykyisin TE-palvelut hankkii huomattavan määrän mainittuja palveluita. Myös kunnat voivat hankkia asiakkailleen näitä palveluita, mutta sitä varmasti harkitaan huolellisesti. Kunta voi tuottaa palveluita itse omana tuotantona tai vähintään työllisyysaluekohtaisina palveluhankintoina. Osa palveluista on kannattavaa hankkia maakuntatasoisesti, kenties jopa laajemmin.

Aloittavien työllisyysalueiden palveluiden järjestämisessä piilee riski, että palvelut jatkuvat lähes samanlaisina kuin tähän asti. Lain-säädäntö tuo omat raaminsa palveluiden järjestämiseen, mutta

sen jälkeen kaikki muu palveluiden suunnittelu ja toteutus ovatkin täysin kuntien käsissä. Tätä tilaisuutta ei pidä hukata.

Palveluiden suunnittelun ja tuotannon ytimessä pitäisi olla kunnan työllisyidenhoidon kannalta keskeisten toimijoiden sitouttaminen verkostomaiseen palvelutuotantoon. Kaikki toimijat tavoittelevat palveluiltaan tehokkuutta ja vaikuttavuutta.

Nyt on oikea hetki alkaa entistä vahvemmin hyödyntämään oppilaitosten osaamista, yritystuntemusta ja myös kansallista ja kansainvälistä rekrytointiosaamista. Palvelutuotantoverkoston kiinteästi kuuluvat myös kuntien elinkeinopalvelut ja henkilöstöpalvelualojen yritykset kaikkine osaamisalueineen.

Jatkossakin henkilöasiakkaat tarvitsevat sosiaali- ja terveysalan palveluita. Palvelutarpeisiin vastaavat hyvinvointialueet. Järjestöille, yhdistyksille ja muille toimijoille on kertynyt vahvasti osaamista niiden toimiessa työllisyyspalveluiden rajapinnoissa vuosien ajan.

Kuntatalouden näkymät ohjaavat osaltaan työllisyyspalveluiden toteutusta. Vaikka valtio kompensoi palveluiden tuottamista, tuo-

vat työttömyysturvamaksut kunnille lisäkuluja. Niiden kompensatiot tulevat valtiolta kunnille vasta seuraavana vuonna. Vuositaitaisten työttömyysturvamenojen ennakointi on hyvin vaikeaa. Kunnat pystyvät vaikuttamaan tehokkailla työllisyyspalveluilla kustannuksiin, mutta kunnillakaan ei ole välineitä vaikuttaa yleisen talouden negatiivisiin trendeihin.

Jo nyt hyvin monet hakevat työpaikkansa omatoimisesti digitaalisilta alustoilta tai omista verkostoistaan. Lähivuosina oppilaitokset vahvistavat rooliaan yritysten ja henkilöiden osaamistarpeisiin vastaamisessa. Hyvinvointialueet työtä hakevien henkilöiden palvelutarpeista sosiaali- ja terveysalalla ja kolmannen sektorin toimijat vastaavat henkilöiden poluttamisesta työmarkkinoille.

Lähivuosien kehityskulkuna kuntien roolin voi arvioida muutuvan työllisyyspalveluiden toteuttamisen kokonaiskoordinoituihin ja lakisääteiden palveluiden toteuttamiseen asetettujen tulok-sellisuusvaatimusten mukaisesti.